

ב"ק ע

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

1. ספר תורת חיים על בבא קמא דף ע/א

דאמר ליה לאו בעל דברים דידי את ואם תאמר והא קיימא לן דבכל מקום שלוחו של אדם כמותו וי"ל דשאני הכא דחיישינן שמא יבטל המפקיד שליחות השליח בפני עדים כ"כ הרא"ש ז"ל בפרק הגוזל קמא:

2. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף נו/ב

(רנה) במ"ש רשב"ם, לענין חצי דבר, דהוא דוקא שלא ראה כל מה שהיה יכול לראות, והרשב"א תמה, מה טעם יש לחלק בזה, ואפשר לומר, דס"ל לרשב"ם, דפסול חצי דבר אינו בההגדה אלא בהראיה, דראיית חצי דבר היא ראייה פסולה, ולא מיקרי חצי אלא אם יש דבר שלם, והעד לא ראה אלא חצי, אבל היכא דליכא טפי מחצי, הוא דבר שלם, דומיא מ"ש בתוס' לענין חצי כופר בחב"ח דחשיב כופר שלם (קצת שמעתי):

בענין: דאי עביד לא מהני:

1. שפתי כהן על חושן משפט - סימן רח

(ב) וכן אם נשבע כו'. עיין בסמ"ע ס"ק ג' עד משא"כ נשבע או נדר שא"א בקיום המכר כו' ובהכי ניחא נמי דלא תיקשי מהא דאיתא בפ' מרובה במשנה וש"ס בכולה סוגיא גבי טבת ומכר בשבת דהוי מכירה אפי' נעשה המכירה באיסור דאורייתא כגון בהוציא מרשות לרשות וכן בעקוץ לי תאנתך ותקנה לי גניבתך דאמר רב גופא התם דהוי מכירה וכ"פ כל הפוסקים והטור לקמן סי' ש"ן וכן בפרק משילין כתבו הרי"ף והרא"ש וכ"כ הרב המגיד סוף הל' מכירה דמוכח מהירושלמי דמאן דעבר ואקני בשבת מקרקעי או מטלטלי הקנאתו הקנאה וכ"פ הרמב"ם פכ"ח מה' שבת וס"ה מכירה והטור והמחבר ס"ס קצ"ה ורל"ה וכן בהלוואת י"ט ס"ל לרבא דניתנה ליתבע וכמ"ש הפוסקים בא"ח סי' תקכ"ה א"ו שאני בכל הני כיון דאפשר לעשות בהיתר משא"כ בכל הני דתמורה או בנשבע שא"א לעשות אם לא שיעבור

2. ספר טורי זהב על חו"מ - סימן רח

סעיף א' אם נשבע לפי מסקנת הסמ"ע סק"ג ק"ל מההוא דס"ס קצ"ה וס"ס רל"ה דהקונה קנין בשבת דהמקח קיים ולא אמרינן אי עביד לא מהני ע"כ נלע"ד לתרץ הדברים דכל שיש איסור בענין מצד עצמו אומרים אי עביד לא מהני כההיא דפרק האשה שנפלו השתא דאמרי רבנן לא לזבין בנכסי אחיו אי עביד זבין לא הוה זבינא מטעם כל מאי דאמרי רבנן לא תעביד אי עביד ל"מ משא"כ במוכר בשבת שהאיסור מצד שהיום גורם וכן בפ' מרובה דף ע' זרוק לי גניבתך בשבת ותקנ' לי חצירי וכו' דקני אע"ג שהוא חייב מיתה כדאיתא שם ומש"ה נמי בנשבע שלא למכור נכסיו הוה האיסור מצד השבועה ולא מצד המכירה עצמה הוה מכירה בדיעבד ומש"ה נמי במקח שנעשה באיסור אין האיסור בעיקר מכירה רק בתוס' דמים ע"כ אי עביד מהני וסברא טובה היא לחלק כן דדוקא ביש ריעותא בעיקר המעשה הוי כאלו לא נעשה ופסק רמ"א כאן הוא עיקר כנלע"ד שכן ראוי לפסוק בפרט שהב"י ס"ל ג"כ כהרמ"א כאן ותו דכאן בעיקר דיני מכירה קיימינן משא"כ ב"ד לא נקטי' אלא אגב גרר' דאיסור שבועות:

3. ספר נתיבות המשפט - סימן רח

לכן נראה דהנה בלאו הכי קשה משוחט בשבת דשחיטתו כשירה (חולין יד, א) ולא אמרינן דאי עביד לא מהני, וע"כ צ"ל כמ"ש בספרי חוות דעת ב"ד סימן א' (סק"ג) דלא אמרינן אי עביד לא מהני רק במקום שמתקנין האיסור שעשה במאי דלא מהני, כגון באונס שגירש דאם נאמר דלא מהני ואין גיטו גט נתקיים מה דאמר רחמנא ונתקן האיסור ע"ש משא"כ בשוחט בשבת דאף אי נימא דלא מהני ואין שחיטתו שחיטה מ"מ עבירה דנטילת נשמה לא נתקן, משא"כ בשוחט פסח על החמץ מקשה שם התוספות שפיר דשם שחיטה דוקא בעינו, ונוחר ומעקר על החמץ פטור, ראוי לומר שפיר דלא מהני דאם שחיטתו אינו שחיטה אינו עובר על לאו דלא תשחט:

4. ספר מנחת חינוך - מצוה שסא - אות ה

בהיותי מעיין בסוגיא דתמורה הנ"ל נראה לענ"ד לומר כלל מחודש בעניני אי עביד לא מהני, עי"ש בתוס' שם ו' ע"א ד"ה והשתא, הקשו מנשבע שלא לגרש, ותירצו לחלק בין איסור שבדה מלבו, עיין באחרונים נתקשו הרבה. ובשלטי הגיבורים ביצה פרק משילין [כ' ע"ב מדפי הרי"ף] הקשה מב"ק פרק מרובה ע' ע"ב עקוץ לי תאנה מתאינתך וזרוק גנבותיך לחצרי, למה לא נימא דלא יקנה הגניבה משום דאי עביד לא מהני. והמהרי"ט ח"א סי' ס"ט הקשה משוחט בשבת וכותב גט בשבת, ומה שחילק בין היכי שיתוקן האיסור, עיין באחרונים נתקשו דלא יועיל בזה בכותב גט על איסורי הנאה ובכתובת קעקע, עיין תוס' גיטין כ' ע"ב ד"ה בכתובת, ובענינים אלו יתוקן האיסור למה לא נימא אי עביד לא מהני. ועיין בשער המלך פ"ג מגירושין הי"ט הקשה ממקח הנקנה באיסור ריבית ושאר קושיות, ובט"ז לחו"מ סי' ר"ח ס"א חילק בין היכי שהיום גורם, והש"ך [שם סק"א] חילק בין היכי שאי אפשר בענין אחר. וגם בתירוצים אלו לא יתיישבו קושיות הנ"ל. **על כן נראה לענ"ד ברור, דהאי כללא דאי עביד לא מהני לא שייך רק היכי דהלאו הוא על ענין פרטי, כמו הנך דריש תמורה לא יחליפנו ולא ימיר** מפרשינו ליה להאי קרא שלא יהיה לו כח להחליף ולהמיר ואם עבר והחליף או המיר חילופו ותמורתו כלא היה, וכן בלאו דלא תפדה ובאונס שגירש ותורם מן הרעה על היפה וממין על שאינו מינו, דכל אלו הלאוין פרטיים על ענין אחד, **בזה סבירא ליה לרבא דאם עבר הרי פדיונו וגירושיו ותמורתו כלא היה דלא אהני מעשיו. משא"כ במקום שנאמר הלאו דרך כללי, כמו לא תעשה כל מלאכה בשבת דבזה אי אפשר לפרש שלא יהיה לו כח לעשות מלאכה, דהרי ודאי אם עבר ובנה בית בשבת ונטע כרם יהיה בנוי ונטוע, ועל כרחך הפירוש של לאו זה הוא דאינו רשאי לעשות לכתחילה, משום הכי כל שישנו בכלל לאו זה לא שייך לומר ביה אי עביד לא מהני, וכן בלאו דכל יחל על כרחך פירושו אי אתה רשאי לחלל לכתחילה ולא שאין לו כח, דהרי בכמה ענינים לא יפול עליהם החקירה דלא מהני, כמו בנשבע שלא אזרוק וכהנה, משום הכי כל שישנו בכלל זה הלאו לא שייך בו הפלוגתא דאי עביד לא מהני וזה ברור בסברא, וממילא מיושבים כל הקושיות הנ"ל וכן שאר קושיות שהקשו הראשונים והאחרונים, נקוט האי כללא בידך ויהיה למישור לפניך ומקום הניחו לי בעזוהשי"ת. ועיין לעיל מצוה ל"ח הבאתי דברי הפנים מאירות, דאף לרבא דסבירא ליה דלא מהני, דוקא אם המעשה תלוי באחד קנסה אותו התורה דלא להני מעשיו, אבל בנשבע שלא ימכור אם נאמר דלא מהני ובאמת עשה רק המוכר האיסור ולא הלוקח, ואיך נקנס שלא יהיה מכירה ויהיה קנס ללוקח גם כן, בכהאי גוונא לא קנסה תורה יעו"ש. ובזה אמרתי בילדותי ליישב דברי תוספות כתובות כ"ב ע"ב ד"ה כגון שנשאת לאחד מעדיה וכו', שהקשו וא"ת הא קיימא לן הרגנוהו לא ישא את אשתו, וכבר הקשה הגאון מהרא"ב ז"ל הובא בחכם צבי סי' ג' הא קיימא לן שם דאם נשאת לא תצא, ומאי קשה להו להתוס' בזה. ולהנ"ל יש לומר על נכון דהנה קשה בכל מקום דאמרו חז"ל לא תנשא ואם נשאת לא תצא, הא אמרינן בכתובות פ"א ע"ב כיון דאמור רבנן לא לזבון אי עבר וזבין לא הוי זביניה וזבינא, דקיימא לן אי עביד לא מהני אף בדרבנן, אם כן היה ראוי לומר בכל מקום דאמרו לא תנשא אם נשאת תצא. אמנם ידוע מה שכתב בשו"ת נודע ביהודה קמא אהע"ז סי' י"ז דכל מקום שאמרו לא תנשא האיסור על האשה ואם אמרו לא ישא האיסור עליו, וא"כ אתי שפיר בכל מקום שאמרו לא תנשא אם נשאת לא תצא, כיון דהאיסור רק עליה למה נקנס אותו כמו שכתב הפנים מאירות הנ"ל. ועל פי זה אתי שפיר קושיית תוספות הנ"ל בזה, כיון דקיימא לן הרגנוהו לא ישא את אשתו אם כן בכאן האיסור גם עליו, שפיר יש לומר אפילו אם נשאת תצא דהא האיסור על שניהם, עליה שאינה יודעת בבירור שמת ועליו מפני החשד, ולא דמי לדעלמא דאמרינן הרגנוהו לא ישא את אשתו, דשם אין איסור רק עליו דהיא שומעת מפי עדים שנאמנים על פי התורה, מה שאין כן כאן דיש הכחשה, האיסור עליה גם כן, מבואר הלשון בש"ס לא תנשא וכו', ואתי שפיר דברי תוס' ודו"ק:**